

Archivaria (The Journal of the Association of Canadian Archivists), 54 (Fall 2002)

Archivaria, časopis Društva kanadskih arhivista, u broju 54 (jesen 2002) donosi veći broj različitih članaka: izlaganja sa znanstvenih skupova, izvješća o rezultatima znanstvenih istraživanja (Interpares projekt), preglednih članaka različite tematike i prikaza izložaba i knjiga.

Pored članaka o kojima će biti više govora u nastavku, napominjemo da u ovome broju izložbe prikazuju J. Keri Cronin (*Assimilation and Difference: Two Recent Exhibitions of Archival Photographs*, 130–141) i Jim Burant (*Travels with Elizabeth Simcoe-A Visual Journey Through Upper and Lower Canada*, 177–181), Eva Major-Marothy predstavlja knjigu *A People's History* (sv. 1–2), čiji su autori Gillmor, Michaud i Turgeon (172–173), a April Miller *Romances of the Archive in Contemporary British Fiction* autorice Keen Suzanne (174–176). Pod naslovom *The Opening Hand: British Intelligence, Archives, and the End of the Cold War* (124–129) Andrew Horall piše o dvjema novijim knjigama vezanim uz tematiku hladnoga rata i britanske obavještajne službe: najprije o knjizi Richarda Aldricha *The Hidden Hand, Britain, America and Cold War Secret Intelligence*, a potom o knjizi Stelle Rimington *Open Secret: The Autobiography of the Former Director-General of MI5*. Treba spomenuti da se među ovim člancima nalazi i rad Normanda Fortiera *Patterns of Organization and Records Creation in Scientific Research: The Works of the American Institute of Physics* (118–123), koji se osvrće na objavljene studije o rezultatima multiinstitucionalnog istraživanja kojime je rukovodio Američki institut za fiziku 1989–2001., no to je samo povod za napis o dokumentacijskoj strategiji i njezinom značaju za vrednovanje zapisa nastalih tijekom znanstvenih istraživanja.

Peter Horsman autor je zanimljivoga članka *The Last Dance of the Phoenix, or The De-discovery of the Archival Fonds* (1–23), nastalog temeljem izlaganja s godišnjega skupa kanadskih arhivista, održanog u svibnju 2002. u Vancouveru. U članku prati pojedine etape razvoja načela provenijencije i različite definicije fonda, od početaka u 19. st. do danas, posebice u kontekstu postojećih administrativnih tradicija. Fond je najprije definiran kao fizička cjelina, u različitim inačicama, kao *archieff* kod Mullera, *archive group* kod Jenkinsona, *Archivkörper* kod Brennekea, *record group* kod Schellenberga ili *fonds* kod Ducheina, pojavljujući se i u maksimalističkim (Jenkinson) i u minimalističkim «gabaritima» (Schellenberg). Ovako definiran pojam fonda dolazi 1970-ih u pitanje zbog teškoća da se u uvjetima složene administracije i dugotrajnog djelovanja stvaratelja odrede njegove granice. Pristup koji je uslijedio prati serije, a fond postaje sve više virtualnom i opisnom kategorijom (Scott). Odatle je mali korak prema fondu koji postoji samo kao splet kontekstualnih odnosa koji prate zapise (Terry Cook). Horsman se vraća poimanju fonda kako je naznačeno u konceptu *record* grupe, smatrajući da je takav fond svojevrsna arhivistička konstrukcija, rezultat spisovodstvenih aktivnosti i arhivističkih intervencija, kojim se u najboljoj maniri poštuje kontekst zapisa.

Heather MacNeal u članku naslovljenom *Providing Grounds for Trust II: The Findings of the Authenticity Task Force of InterPARES* (24–58) izvještava o rezultatima istraživanja provedenoga 1999–2002. radom skupine zadužene za autentičnost zapisa u elektroničkom okruženju (Authenticity Task Force), koja djeluje unutar InterPARES projekta. Autorica podsjeća da je cilj skupine bio utvrditi konceptualne zahtjeve za ocjenu i održavanje autentičnosti elektroničkih zapisa. Pri tome su se primjenjivala dva komplementarna pristupa: deduktivan ili teoretski, temeljen na suvremenoj arhivskoj diplomatiji, i drugi, induktivan ili empirijski, koji se temeljio na proučavanju postojećih elektroničkih sustava.

Što se tiče diplomatske analize, treba reći da je najprije utvrđen model idealnoga elektroničkoga zapisa s elementima organiziranim u 4 skupine: dokumentarna forma, bilješke ili anotacije, kontekst i medij. Za medij je poslije utvrđeno da ga treba povezati s kategorijom konteksta, i to kao dio tehnološkoga konteksta.

U ispitivanju konkretnih elektroničkih sustava utvrđeno je da znanja kojima raspolaže diplomatika, posebice opća diplomatika, ne pokrivaju šarolikost zapisa koji nastaju u elektroničkom okruženju. Pogotovo je problematično pitanje konteksta, jer diplomatika ne raspolaže rječnikom koji bi na zadovoljavajući način opisao sve vrste konteksta u kojima elektronički zapisi nastaju i u kojima su održavani (upravno-pravni, provenijentni, proceduralni, dokumentarni, tehnološki). No iako nije utvrđena tipologija dokumenata koji tako nastaju, ipak je diplomatika pomogla u razvijanju općih zahtjeva za čuvanje autentičnosti. Njihova je vrijednost *kumulativna*: što je više zahtjeva zadovoljeno, to su veće šanse da je sačuvana autentičnost. Zahtjevi su popisani na kraju članka i dijele se na polazne zahtjeve za ocjenu autentičnosti (identitet i integritet zapisa, mogućnosti pristupa, postupak zaštite, dokumentarna forma, postupak autentifikacije, postupak za prepoznavanje službenoga zapisa, dokumentacija koja prati zapise kod prelaska iz aktivnog i poluaktivnog u neaktivni status) i temeljne zahtjeve koji podupiru nastanak autentičnih kopija, budući da su elektronički zapisi podvrgnuti stalnom migriranju (kontrola nad prijenosom, održavanjem i reprodukcijom, dokumentiranje reproduciranja, arhivski opis koji uključuje podatke o promjenama koje su elektronički zapisi doživjeli od svojeg nastanka).

U ovome broju Archivarije izdvajamo i članak iz pera Terryja Eastwooda, posvećen pitanjima vrednovanja. On je pod naslovom *Reflections on the Goal of Archival Appraisal in Democratic Societies* (59–71) napisao esej o idejama koje pokreću vrednovanje u demokratskim društvima. Navodi glavne struje u razmišljanjima o vrednovanju i ukazuje na temeljne koncepte demokratske vladavine koji bi trebali imati odraza na vrednovanje. Čuvanje arhivskoga gradiva smatra javnim interesom u demokratskim društvima, tj. jednom od temeljnih demokratskih vrijednosti. Svrha je vrednovanja, s jedne strane, stjecanje retrospektivnog uvida u aktivnosti upravnih struktura radi boljšeg razumijevanja demokratskih procesa, a, s druge strane, podupiranje potrebe demokratskoga, pluralističkoga društva za jačanjem identiteta različitih kulturnih zajednica koje u njemu postoje. Eastwood zaključuje da arhivist mora udovoljiti i jednomu i drugomu.

Na kraju treba spomenuti i tri članka posvećena fotografiji, ali i drugom vizualnom materijalu, ulozu koju takav materijal ima u pisanju povijesti i njegovu mjestu u arhivima. Anastasia Rogers člankom *Constructing Beauty: The Photographs Documenting the Construction of the Bloor Viaduct* (72–91) proučava ulogu koju je u izradi fotografija odigrao političko-birokratski kontekst tijekom izgradnje vijadukta Bloor na području grada Toronta te kako se to moglo ili kako se u načelu može odraziti na stjecanje slike o tijeku nekog događaja. Slijedi pregledni članak Jima Buranta, *Visual Archives and the Writing of Canadian History: A Personal Review* (92–117) napisan temeljem 25-godišnjega radnog iskustva, u kojemu se osvrće na korištenje vizualnih materijala u povijesnim studijama nastalim posljednjih 30-ak godina u Kanadi. Članak upućuje na potrebu dijaloga između korisnika i arhivista, u kojemu će gradivo, posebice fotografsko, dobiti ispravno mjesto u interpretaciji povijesti. I kao posljednji, tu je članak Joan M. Schwartz, *Coming to Terms with Photographs: Descriptive Standards, Linguistic «Othering», and the Margin of Archivry* (142–171) objavljen u rubrici *Kontrapunkt*, u kojemu autorica, uočivši nedostatnu prisutnost fotografije u historiografiji, smatra arhiviste ponajviše odgovornima.